

O'ZBEKISTON HUDUDLARI BO'YICHA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATIGA OID ASOSIY TENDENSIYALAR

Ubaydullayev Akmal Tulkinboyevich

University of Business and Science

nodavlat oliy ta'lim muassasasi,

O'zbekiston Respublikasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada kichik biznesning hududiy ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishidagi o'rni, uni rivojlantirishning asosiy tendentsiyalari ochib berilgan va mahalliy boshqaruv darajasida kichik biznes rivojlanishiga to'sqinlik qiluvchi asosiy muammolar ko'rsatilgan. Aniqlangan muammolarni hisobga olgan holda viloyat, tuman va shaharlar darajasida kichik biznesni qo'llab-quvvatlashning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi taklif etilgan.

Kalit so'zlar: kichik biznes, hududiy shakllanish, tashkiliy-iqtisodiy mexanizm.

Abstract: In this article the role of small business in social and economic development of municipal formation is designated, the basic tendencies of its development are revealed and the main problems interfering development of small business in the territory of municipality are designated; the organizational and economic mechanism of support of small business at the municipal level is offered taking into account the revealed problems.

Keywords: small business, municipal formation, organizational and economic mechanism.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqot jarayonida mavzuga oid nazariy qoidalar va statistik ma'lumotlarni o'rganishda mantiqiy fikrlash, ilmiy mushoqada, tizimli yondashuv, statistik hamda qiyosiy tahlil usullaridan foydalanilgan.

Natijalar: *Kichik biznesning turli omillar ta'sirida beqarorligini tavsiflash, ko'lami cheklanganligi sababli samaradorlikning keskin o'zgarishi va moliyaviy natijalarga ta'siri sohani mahalliy darajadagi boshqaruvga bo'lgan ehtiyojni oshiradi.*

Kirish. O'zbekistonda tadbirkorlikning qo'llab-quvvatlanishi mamlakatda amalga oshirilayotgan raqobat muhitini rivojlanishiga, iste'mol bozorini tovarlar va xizmatlar bilan to'ldirishga, yangi ish o'rinlarini yaratish, katta miqdordagi mulk egalari va tadbirkorlarni shakllanishiga xizmat qiluvchi iqtisodiy islohatlarning eng muhim yo'nalishlaridan biridir. Tadbirkorlikning qo'llab-quvvatlanishi nafaqat iqtisodiyotni muttasil rivojlanishi, balki ho'jalik aloqalarini tuzatish, raqobatni rivojlantirish va iste'mol bozorini to'ldirish bilan bog'liq bo'lgan iqtisodiy maqsadlarni ta'minlashi zarur. Bulardan tashqari davlat iqtisodiy-siyosiy vazifalarni hal etishi, respublikaning barcha hududlarida siyosiy mo'tadillikni mustahkamlashi, tadbirkorlik faoliyatiga tegishli bo'lgan ijobiy ijtimoiy munosabatlarni shakllantirishi, unga aholining aktiv qismini jalb etishi, ishsizlikni, infilyatsiya va boshqa negativ salbiy ijtimoiy holatlarning oldini olishi lozim¹.

Mamlakatimizda kichik tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash samaradorligiga erishish uchun tadbirkorlikning ayrim sub'ektlarida, har bir shaharda, birinchi navbatda, strategik rivojlanish rejalaridan kelib chiqadigan tahlil, tahminlar va old shartlarga asoslangan strategik maqsadlarni (siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy) aniqlash bo'yicha bir qator amaliy tadbirlar amalga oshirilmoqda, shuningdek, qaror va qonunlar ishlab chiqilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Mahallabay ishlash tizimini amaliyotga joriy etish va aholining tadbirkorlik tashabbuslarini yanada qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori² va O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Mahallada tadbirkorlikni

¹ Абдуллаев Ё., Каримов Ф. Кичик бизнес ва тadbirkorlik asoslari. – Т.: Mexnat, 2010. - 349-б.

² O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 19.03.2021 y., 152-son. – www.lex.uz

rivojlantirish, aholi bandligini ta'minlash va kambag'allikni qisqartirish bo'yicha davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlari to'g'risida"gi Farmoni³ shular jumlasidandir.

Kichik biznesni mahalliy darajada boshqarish va qo'llab-quvvatlashning tashkiliy-iqtisodiy mehanizmining barcha elementlari shakllanishi va amalda tatbiq etilishi kichik biznes faoliyatining kengayishiga, demak, hududning ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan rivojlanishiga yordam beradi.

Shu bilan birga, ta'kidlash kerakki, davlat, hududiy va mahalliy darajalarida kichik biznesni qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish uchun tegishli infratuzilmani yaratmasdan hamda moliyaviy, tashkiliy va boshqa turdagi ta'minotni shakllantirmasdan hal qilish mumkin emas.

Kichik tadbirkorlikni mahalliy darajada qo'llab-quvvatlash dasturi, iqtisodiy jihatdan asoslangan va ijtimoiy yo'naltirilgan, ilgari qabul qilingan mahalliy dasturga nisbatan uzluksizlik va rivojlanish tamoyillaridan kelib chiqqan holda, kichik biznesni tashkil etish jarayonini rejalashtirish va maqsadli yo'naltirishga erishish vositasidir⁴.

Darhaqiqat, mahalliy rivojlanishning maqsadi mahalliy institutlarning ijtimoiy inklyuziv va bandlikka boy tadbirlarni amalga oshirish imkoniyatlarini kuchaytiradigan ishtirokchi muhitni yaratishdan iboratdir⁵. Dunyoning ko'plab mintaqalarida markazsizlashtirish va demokratlashtirish jarayoni mahalliy hokimiyat organlarining o'z jamoalarida iqtisodiy o'sish yo'llarini belgilashdagi rolini sezilarli darajada oshirdi. Mahalliy ijtimoiy muloqotni kuchaytirish, hukumat va fuqarolik jamiyatining boshqaruv salohiyatini kuchaytirish jamiyatlarning iqtisodiy va ijtimoiy farovonligini oshirish uchun mahalliy tashabbuslarni ishlab chiqish va amalga oshirishning muhim mexanizmlaridan hisoblanadi.

³ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 03.12.2021 y., PF-29-son. – www.lex.uz

⁴ Вестник СевКавГТИ, 2018. Вып. 3 (34). ISSN 2070-1578.

⁵ Employment Policy Department / www.ilo.org/emppolicy/lang--en/index.htm

Mahalliy rivojlanish tamoyillarining asosi ijtimoiy faoliyat va iqtisodiy maqsadlarni qo'llab-quvvatlaydigan muhitni yaratish uchun iqtisodiy va ijtimoiy tadbirlarni bir vaqtning o'zida amalga oshirishdir.

Mahalliy ijtimoiy muloqot milliy huquqlar va bandlik siyosati asoslarini harakatga aylantirish va ularni mavjud mahalliy strategiyalar bilan muvofiqlashtirish imkoniyatini beradi. Mahalliy imkoniyatlar va resurslardan oqilona foydalanish asosida manfaatdor tomonlar ijtimoiy va ekologik sharoitlarni hisobga olgan holda o'z hududini rivojlantirishning umumiy ustuvor yo'nalishlarini belgilaydi⁶. Faol ishtirokchilar va foyda oluvchilar sifatida norasmiy iqtisodiyotni o'z ichiga olgan mahalliy rivojlanish strategiyalari iqtisodiy tiklanishni jadallashtirishi, qashshoqlik bilan kurashishni kuchaytirishga yordam berishi mumkin. Demak, mahalliy rivojlanish strategiyalari siyosatni ishlab chiqish va rejalashtirishni demokratlashtirishni ta'minlashda muhim vositasidir.

Muhokama. Bugungi kunda mahalliy rivojlanish strategiyalari tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlash hamda norasmiy iqtisodiyotni qisqartirish uchun keng qamrovli, mahalliy xususiyatlarni e'tiborga olgan variantlarni yaratishi mumkin bo'lgan, ijtimoiy muloqotga asoslangan, integratsiyalashgan yondashuvlarga qaratilgan. Mahalliy hukumat, ijtimoiy sheriklar va fuqarolik jamiyati tashkilotlari norasmiy iqtisodiyot vakillari va korxonalarni rasmiy faoliyatga o'tishini qo'llab-quvvatlasa, ular aholining eng kambag'al va eng zaif qatlamini munosib ish va barqaror turmush tarziga erishishi mumkin bo'lgan poydevor yaratadi. Mahalliy va milliy darajadagi jamiyat uchun norasmiy firmalarning rasmiy faoliyat yuritishga o'tishidan olingan daromadlar iqtisodiy va ijtimoiy jihatdan inklyuziv bo'lgan va mahalliy ravishda qayta yo'naltirilishi mumkin bo'lgan daromadlar va investitsiyalarni keltirib chiqaradigan yanada dinamik iqtisodiyot shaklida keladi. Korxonalar uchun mahalliy hokimiyat tomonidan keng ko'lamli qo'llab-quvvatlash ularning bizneslarini rivojlantirishga imkon beradi va ularni iqtisodiyotning norasmiy sektoridan chiqishga undashi mumkin.

⁶ Van Empel, C. Van Boekel, G. What is LED <http://www.ilo.org/public/english/region/afpro/abidjan/publ/ilo9/decent6.pdf>

Mahalliy hokimiyat organlari va fuqarolik jamiyati tashkilotlari norasmiy iqtisodiyot ishtirokchilarining ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanish xizmatlaridan foydalanishlari uchun asosiy, shuningdek, ayrim hollarda yagona aloqa nuqtasidir. Mahalliy hukumatlar va fuqarolik jamiyati tashkilotlari tashkiliy va ijtimoiy yaqinlikka ega bo'lib, o'z jamoalarining ustuvorliklarini to'liqroq tushunadilar. Ular mahalliy ijtimoiy muloqot va inklyuzivlik, iqtisodiy rivojlanish va bandlikni rag'batlantirish, shuningdek ijtimoiy himoyaga qaratilgan tadbirlar uchun ideal hisoblanadi. Darhaqiqat, mahalliy rivojlanish strategiyalari norasmiy iqtisodiyotda ishchilar va iqtisodiy bo'linmalarning malakasini oshirishga ko'p qirrali va kompleks yondashuvlar uchun imkoniyatlar yaratadi. Asosiy infratuzilmani yaratish, tartibga solinadigan me'yoriy-huquqiy bazani va hududlarni ajratish qoidalarini yaratish, kichik va o'rta biznesni rivojlantirishni qo'llab-quvvatlash, davlat shartnomalari va tenderlarini o'tkazishga ko'maklashish, davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish, xotin-qizlar va yoshlar kabi aholining eng kam ta'minlangan qatlamlarini manzilli qo'llab-quvvatlash, infratuzilmani rivojlantirish va ish o'rinlari yaratishga ko'maklashish uchun mavjud vositalarning bir qismidir. Ushbu vositalar va strategiyalarning kombinatsiyasi turli xil yondashuvlardan farqli o'laroq, eng katta ta'sirga ega.

Hududlar, ixtisoslashgan davlat va nodavlat-notijorat idoralari (masalan, mahalliy bandlik idoralari, Savdo-sanoat palatalari), ijtimoiy sheriklar (ishchilar va ish beruvchilar tashkilotlari) va fuqarolik jamiyati tashkilotlari ko'pincha norasmiy iqtisodiy imkoniyatlarni ochishda asosiy amalga oshiruvchi dastak hisoblanadi. Norasmiy iqtisodiyotda tashkilotlar, tadbirkorlik tuzilmalari, ishchilar va boshqa sub'ektlarning salohiyatini oshirishga yordam beradigan muloqot mexanizmini yaratish zarur. Hatto norasmiy iqtisodiyot bilan muloqot mexanizmlari o'rnatilgan bo'lsa ham, ushbu muloqot platformalari bo'yicha majburiyatlarni saqlab qolish doimiy jadal harakatlarni talab qiladi.

Mahalliy iqtisodiy rivojlanishga to'sqinlik qilishi mumkin bo'lgan omil - bu kichik va o'rta korxonalar faoliyatini litsenziyalash muhitining noaniq va murakkabligidir. Tadbirkorlik faoliyatini litsenziyalash tartib-qoidalari o'ta byurokratik bo'lsa, jiddiy

moliyaviy yoki ko'plab hujjatlarni taqozo etuvchi talablarni o'z ichiga olsa, tadbirkorlarni cho'chitishi va ro'yxatdan o'tishdan qaytarishi mumkin. Bundan tashqari, litsenziyalash jarayonlarining haddan tashqari byurokratikligi firmalar uchun mahalliy hukumatning biznesga nisbatan do'stona munosabatda emasligi va natijada korxonalarni norasmiy holatda ushlab turishi haqida signal bo'lishi mumkin.

Mahalliy hokimiyat organlarining roli ko'pincha davlat xizmatlarini boshqarish va tadbirkorlik faoliyatini tartibga solish bilan chegaralangan bo'ladi. An'anaviy ravishda mahalliy darajada joylashgan muassasalar korxonani tartibga solish (masalan, biznesga ruxsat berish va litsenziyalash idoralari) va jismoniy rejalashtirishni (ya'ni, rejalashtirish va muhandislik idoralari) qo'llab-quvvatlaydi.

1-jadval. Namangan viloyati yalpi hududiy mahsulotining iqtisodiy faoliyat turlari kesimidagi hajmi⁷

(joriy narxlarda, mlrd.so'm)

	2017 y.	2018 y.	2019 y.	2020 y.	2021 yil *	2021 yilda 2017 yilga nisbatan foiz ko'rsatkichlari
I. YaHM, jami	15 311,1	18 916,1	23 920,9	28 077	34 479,8	225,2%
<i>shu jumladan:</i> Tarmoqlarning yalpi qo'shilgan qiymati	14 969,8	18 433,1	23 003,3	27 339,1	33 492,5	223,7%
Mahsulotlarga sof soliqlar	341,3	483,0	917,6	738,3	987,3	289,3%

⁷ Namangan viloyati statistika boshqarmasi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tayyorlangan. -<https://namstat.uz/uz/rasmiy-statistika/national-accounts-2>

II. Tarmoqlarning yalpi qo'shilgan qiymati	14 969,8	18 433,1	23 003,3	27 339,1	33 492,5	223,7%
Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi	6 962,4	8 371,0	9 901,7	11 551,2	13 681,8	196,5%
Sanoat (qurilishni qo'shgan holda)	2 353,3	3 352,2	4 480,9	5 828,4	7 489,8	318,3%
sanoat	1 679,0	2 342,2	2 939,6	3 779,6	5 022,9	299,2%
qurilish	674,3	1 010,0	1 541,3	2 048,8	2 466,9	365,8%
Xizmatlar	5 654,1	6 709,9	8 620,7	9 959,5	12 320,9	217,9%
savdo, yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlar	1 113,9	1 353,7	1 666,6	1 929,1	2 434,5	218,6%
tashish va saqlash, axborot va aloqa	976,5	1 069,5	1 229,2	1 325,5	1 749,6	179,2%
boshqa xizmat tarmoqlari	3 563,7	4 286,7	5 724,9	6 704,9	8 136,8	228,3%

* dastlabki ma'lumotlar

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Hududlarni kompleks ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish bo'yicha sektorlar faoliyatini yanada takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori⁸ hamda O'zbekiston Respublikasi Vazirlar

⁸ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 08.01.2019 y. PQ-4102-son. – www.lex.uz

Mahkamasining “O‘zbekiston Respublikasi Bosh vazirining tadbirkorlar murojaatlarini ko‘rib chiqish qabulxonalari faoliyatini tashkil etish va muvofiqlashtirish kotibiyati, qoraqalpog‘iston respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahridagi O‘zbekiston Respublikasi Bosh vazirining tadbirkorlar murojaatlarini ko‘rib chiqish qabulxonalari to‘g‘risidagi hamda tumanlar va shaharlardagi O‘zbekiston Respublikasi Bosh vazirining tadbirkorlar murojaatlarini ko‘rib chiqish qabulxonalari to‘g‘risidagi nizomlarni tasdiqlash haqida”gi qarori⁹ va boshqa ko‘plab qarorlarining qabul qilinishi mazkur jarayonlar huquqiy asoslarining takomillashib borayotganini ko‘rsatadi. Shuningdek, ishlab chiqilgan chora-tadbirlar natijasida Namangan viloyati yalpi hududiy mahsuloti 2021 yil yakunlari ko‘rsatkichlari 2017 yil ko‘rsatkichlariga nisbatan 225,2 foizga ko‘payganligini, shu jumladan, tarmoqlarning yalpi qo‘shilgan qiymati 223,7 foizga, mahsulotlarga sof soliqlar esa 289,3 foizga ko‘payganligini ko‘rish mumkin.

Mahalliy darajadagi rivojlanish bandlikni oshirish uchun ahamiyatli yordam beradi. Tegishli moliyaviy va kadrlar resurslari bilan mahalliy hokimiyat organlari hamda xususiy sektor tashkilotlari norasmiy iqtisodiyot sub`yektlari va iqtisodiy bo‘linmalarining imkoniyatlarini kengaytirish uchun o‘z bizneslarini qo‘llab-quvvatlashni faol ravishda kuchaytirish vositalariga ega. Hudud inson kapitali, ishlab chiqarish infratuzilmasi va biznesni qo‘llab-quvvatlashning boshqa sohalariga sarmoya kiritish orqali o‘zining iqtisodiy kuchi va raqobatbardoshligini oshirishi mumkin. Mahalliy iqtisodiy-ijtimoiy rivojlanish bozor va jamiyat o‘rtasidagi operatsiyalarni osonlashtirish uchun mo‘ljallangan. Mahalliy boshqaruv, ijtimoiy muloqot va advokatlikning kuchayishi mahalliy hokimiyat organlari hamda ijtimoiy sheriklarning jamiyat tomonidan ijtimoiy xizmatlarga, shuningdek, mehnat bozori talablariga javob berish qobiliyatini oshirishi mumkin.

Mahalliy hokimiyat organlarida kichik va o‘rta korxonalarni qo‘llab-quvvatlash uchun keng imkoniyatlar mavjud. Bular quyidagi yo‘nalishlarda turkumlanadi:

⁹ O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 04.07.2019 y. 558-son. – www.lex.uz

- qobiliyat va ko'nikmalarni oshirish;
- ichki investitsiyalarni rag'batlantirish, shu jumladan mahalliy tenderlarni o'tkazish va bandlikni talab qiluvchi metodologiyalar;
- korxonaning raqobatbardoshligini oshirish;
- korxonani ro'yxatdan o'tkazish uchun qulay muhit yaratish va infratuzilmaviy yordamni rivojlantirish.

Ular birgalikda biznesni qo'llab-quvvatlashning keng qamrovli to'plamini yaratadilar, bu esa rasmiylashtirishga o'tishni qo'llab-quvvatlash istiqbollarini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Mahalliy hokimiyat organlari talab qilinadigan ish joylarini aniqlashda tashkilotlar va ish beruvchilar bilan hamkorlik qilishi mumkin. Talabsiz taklif hosil qilish ish bilan ta'minlamaydi. Mahalliy hukumat ma'muriyati uchun rivojlanish va inqiroz xavfini boshqarish bo'yicha ko'nikmalarni o'qitish ma'murlarning mahalliy talablarni hisobga olgan holda mahalliy loyihalarni ishlab chiqish, etkazib berish va optimallashtirish qobiliyatini oshirishi mumkin.

Ishchilarni ish bilan ta'minlash yoki o'qitish har doim ham muammo emas. Kasbiy ta'lim bitiruvchilari uchun ishga joylashish imkoniyatlarining yo'qligi ishsizlik yoki noto'liq bandlikka olib keladi. Natijada, ortiqcha ishchi kuchi taklifini o'zlashtirishda norasmiy iqtisodiyotga ehtiyoj tu'giladi¹⁰. Mahalliy hukumat va xususiy sektor taklifni talab bilan yaxshiroq moslashtirish bo'yicha keng tashabbusning bir qismi bo'lishi mumkin. Bular jumlasiga ish o'rinlarini moslashtirish, ustoz-shogird va ta'limdan keyingi imkoniyatlarni qo'llab-quvvatlash kabilarni kiritish mumkin.

Mahalliy darajaga fiskal avtonomiyani oshirish ko'proq ichki investitsiyalar va investitsiyalarning sizib chiqishini kamaytirishni rag'batlantiradi, chunki ular mahalliy ehtiyojlarini ta'minlaydigan mahalliy korxonalarni qo'llab-quvvatlashi mumkin. Hamjamiyat subpudratlari mahalliy rivojlanishni qo'llab-quvvatlash uchun bandlik intensiv

¹⁰ Atkinson, A. 2009. Cities with Jobs: Full and Productive Employment and Decent Work for All. ILO: Policy Advisory Note

strategiyalarining muhim qismidir. Jamiyatning aktivlarini nafaqat ish bilan ta'minlashning multiplikativ ta'sirida, balki qishloq xo'jaligi ekinlari va boshqa mahsulotlarning mahalliy bozorga oqib chiqishini ta'minlaydigan infratuzilma va jismoniy vositalarni barpo etishda, shuningdek, qishloq aholisining tibbiy xizmatdan foydalanish imkoniyatlarini yaxshilashda ham topish mumkin. Donorlar va firmalar mahalliy firmalardan tenderlarni tanlaganlarida yoki jamoaviy subpudrat ishlari bilan shug'ullanganlarida, mahalliy iqtisodiyotda bandlik o'sishi kuzatiladi va mahalliy sarflangan ish haqi mahalliy iqtisodiyotni rag'batlantiradi.

Yuqoridagi fikr-mulohazalardan xulosa qilish mumkinki, kichik biznes sub'ektlari mahalliy iqtisodiyotni rivojlantirish hamda yangi ish o'rinlarini yaratish orqali hudud aholisining bandlik darajasini oshiruvchi tadbirkorlik faoliyati shakllaridan biri. Mazkur sohaning juda katta iqtisodiy salohiyatlari mavjudligiga qaramasdan, xo'jalik yuritish ko'lamidagi cheklovlar sababli teng raqobat imkoniyatlariga ega bo'lmaydi. Shunga ko'ra, soha faoliyatini tartibga solishda mahalliy darajadagi boshqaruv va qo'llab-quvvatlash muhim hisoblanib, mazkur masala to'g'ri yo'lga qo'yilgan holatlarda kichik biznes o'zining yuqori iqtisodiy samaradorligini namoyon etadi.

XULOSA

Yuqorida keltirilgan nazariy va amaliy o'rganishlar asosida kichik biznesni mahalliy darajada boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy mehanizmlarini takomillashtirish borasida quyidagilarni amalga oshirish maqsadga muvofiq hisoblanadi:

- mahalliy hukumatning siyosati va fiskal maydonini yaxshilash uchun jamoa subpudratlari, yo'l qurilishi va boshqa mahalliy jamoat ishlari loyihalari uchun mahalliy firmalarni yollash orqali ko'proq ichki investitsiyalar kiritish;
- ish o'rinlarini yaratish, ijtimoiy (masalan, maktablar, shifoxonalar) va iqtisodiy (ya'ni bozorlar) qo'llab-quvvatlovchi infratuzilmani yaratish uchun bandlikni talab qiluvchi infratuzilmani yaratish va ta'mirlash loyihalari sonini ko'paytirish;

- mahalliy kasb-hunar markazlari, bandlik idoralari va jamoat tashkilotlarining kasbga bo'lgan talabni baholash, salohiyatni oshirish va ish o'rinlarini moslashtirish bo'yicha aloqalarini kuchaytirish orqali norasmiy ishchilarning salohiyati va imkoniyatlarini kuchaytirish;

- ikkala firma guruhining iqtisodiy imkoniyatlarni oshirish uchun rasmiy va norasmiy iqtisodiyot firmalari o'rtasidagi aloqalarni kuchaytirish;

- mahalliy iqtisodiy kuch va imkoniyatlarni xaritalash, mahalliy salohiyatni rivojlantirish, firmalarni mustahkamlash, infratuzilmani yaratish va ichki investitsiyalarni qo'llab-quvvatlash darajalariga ustuvor ahamiyat berish;

- mahalliy darajadagi biznes muhitini isloh qilishni rag'batlantirish;

- jamiyatga asoslangan tashkilotlarning iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanish ustuvorliklarini aniqlash, birgalikda rejalashtirishda ishtirok etish va mahalliy hokimiyat organlari bilan loyihalarni mahalliy boshqaruvda muvofiqlashtirish qobiliyatini kuchaytirish;

- mahalliy darajadagi tashabbuslarni amalga oshirishda davlat institutlari va xususiy sektorning faolligi va samaradorligini oshirish uchun davlat-xususiy forumlar va sheriklik sifatini oshirish;

- faoliyatlarga ustuvorlik berish, ortiqcha harakatlarni qisqartirish va yetishmayotgan rivojlanish resurslaridan maksimal darajada foydalanish uchun mahalliy iqtisodiy sub'ektlar o'rtasidagi muvofiqlashtirish faoliyatini qo'llab-quvvatlash va kuchaytirish.

Adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 19.03.2021 y. 152-son. – www.lex.uz

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 03.12.2021 y. PF-29-son. – www.lex.uz

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 08.01.2019 y/ PQ-4102-son. – www.lex.uz

4. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 04.07.2019 y. 558-son. – www.lex.uz
5. Абдуллаев Ё., Каримов Ф. Кичик бизнес ва тадбиркорлик асослари – Т.: Меҳнат, 2010. - 349-б.
6. Абалкин Л.И. От экономической теории до концепции долгосрочной стратегии // Абалкин Л. Проблемы современной России. М., 2011, с. 39-47.
7. Сеялова Г.С. Организационно-экономический механизм управления предприятиями. Монография. "Оренбург. гос. ун-т". - Оренбург : ОГУ, 2006. - 139 с.
8. Вершигора Е.Е. Менеджмент: Учебное пособие. 2-е изд., перераб. и доп. М.: ИНФРА-М, 2000.- 283 с.
9. Филиппов В.Ф. Беседы о хозяйственном механизме. 2-е изд., доп. -М: Политиздат, 1984. 192 с.
10. Кульман А.А. Экономические механизмы//под общ. редакцией Н.И. Хрустальной. – М.: Прогресс; Универс., 1993. – 92 с.
11. Мильнер Б.З. Теория экономических механизмов// М., Ж. Вопросы экономики. – 2008. – № 1. – С. 4 – 26.
12. Вестник СевКавГТИ, 2018. Вып. 3 (34). ISSN 2070-1578.
13. Employment Policy Department / www.ilo.org/emppolicy/lang--en/index.htm
14. Van Empel, C. Van Boekel, G. What is LED <http://www.ilo.org/public/english/region/afpro/abidjan/publ/ilo9/decent6.pdf>
15. See Resources section to access: ILO, the Informal Economy, Governing Body, 298th session Geneva, March 2007 GB.298/ESP/4
16. Boschima Proximity and innovation: a critical assessment, Regional Studies 29, 2005 Routledge: London.
17. Atkinson, A. 2009. Cities with Jobs: Full and Productive Employment and Decent Work for All. ILO: Policy Advisory Note

18. Adam, C. and Harriss-White, B. 'From Monet to Mondrian: characterizing informal economic activity in field research and simulation models' In: Barbara Harriss-White and Anushree Sinha. 2007. Trade liberalization and India's informal economy. New Delhi : Oxford University Press

19. Atkinson, A. 2009. Cities with Jobs: Full and Productive Employment and Decent Work for All. ILO: Policy Advisory Note.

20. Bessette, S. 2005. "A Primer on Economic Development Planning in Less-Developed Countries." Urban and Regional Economic Development Handbook. Taubman College of Architecture and Urban Planning, University of Michigan.

21. Boschma, R. 2005. 'Proximity and Innovation: A Critical Assessment.' Regional Studies. (39)1. pp. 61–74. Routledge: London.

22. Birchall, J. and Ketilson, L. Resilience of Cooperative Business Model in Times of Crisis. ILO. 2009.

Bureau of Small and Medium Enterprise Development (BSMBD), 2006. "Streamlining Business Registration in LGUs: Good Practices." BSMBD, Philippines.

Cunningham, S, and Meyer-Stamer. 2005. "Planning or Doing Local Economic Development? The Problems with the Orthodox Approach to LED." African Insight, Vol. 35, No. 4, pp. 4-14.

23. Golub, S. 2003. "Non-state Justice Systems in Bangladesh and the Philippines." Paper prepared for the United Kingdom Department for International Development. Boalt Hall School of Law, University of California at Berkeley.

24. <https://namstat.uz/uz/rasmiy-statistika/national-accounts-2>